

Foreldre til blinde barn

Deres ref

Vår ref

Dato

24/3903-

19. september 2024

Svar på henvendelse om opplæring for blinde og svaksynte elever

Kunnskapsdepartementet viser til brev fra Foreldre til blinde barn fra 4. august om utfordringer blinde og sterkt synshemmede barn møter. Foreningen trekker spesielt fram opplæring i punktskrift, tilgjengelige læremidler, egne læreplaner og krav til relevant kompetanse i synspedagogikk. Foreningen er også opptatt av at foreldre til synshemmede barn får opplæring i de kompenserende ferdighetene barna har behov for.

Det er viktig at skolen gir alle elever mulighet til læring og utvikling uavhengig av forutsetningene deres. Opplæringen skal være tilpasset slik at elevene får tilfredsstillende utbytte av den, uavhengig av forutsetninger. Læreplanverket gir skolen og lærerne handlingsrom for pedagogisk differensiering. Skolene skal legge opp undervisningen slik at elevene kan arbeide for å nå kompetansemål på ulike måter og ta hensyn til at elevene lærer på ulike måter.

Elever som er blinde eller sterkt svaksynte, har som alle andre elever rett til individuell tilrettelegging hvis de trenger det for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen. I tillegg har elever som er blinde eller sterkt svaksynte rett til nødvendig opplæring i punktskrift, bruk av tekniske hjelpemidler og mobilitet. Dette følger av opplæringsloven §§ 3-5, 6-4 og 11-5. Til denne opplæringen har elevene rett til tilleggstimer.

Det er individuelt hvilke ferdigheter eleven har behov for opplæring i og hvor omfattende opplæringen bør være. Skolen må planlegge, gjennomføre og evaluere opplæringen i tett dialog med eleven og hjemmet. Opplæringen i de kompenserende ferdighetene skal bidra til at eleven kan delta mest mulig selvstendig i skolefelleskapet. Den enkelte elevs plan og de ulike læreplanene for fag, må derfor henge godt sammen. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet anbefalte opplæringsmål for opplæringen i henholdsvis punktskrift, bruk av

tekniske hjelpemidler og mobilitet. Det er imidlertid ikke egne læreplaner med kompetansemål for opplæring i f.eks. punktskrift, slik det er for opplæring i norsk tegnspråk. Norsk tegnspråk er anerkjent som et fullverdig språk i henhold til språkløven § 7. Dette er bakgrunnen for at det er utviklet egne læreplaner for opplæring i norsk tegnspråk. Retten til tegnspråkopplæring er nært forbundet med tegnspråkets status som likeverdig norsk og samisk språk. Punktskrift er ikke et språk, men et skriftsystem som kan brukes til å skrive på alle språk. Dette er også grunnen til at det blir vanskelig å trekke en parallell til tilbudet Statped har for foreldre til tegnspråklige barn.

Opplæringsloven § 17-1 slår fast at kommunen og fylkeskommunen skal sørge for rett og nødvendig kompetanse i skolen. Kommunen og fylkeskommunen må derfor sørge for tilstrekkelig personale med synspedagogisk og spesialpedagogisk kompetanse for å oppfylle blinde og sterkt svaksynte elevers rett til opplæring. Det er kommunen og fylkeskommunen som har ansvaret for å oppfylle retten til opplæring i punktskrift, bruk av tekniske hjelpemiddel og mobilitet. Dette følger av opplæringsloven §§ 28-1 og 28-2. Det er viktig å sikre tilfang av kompetanse innenfor synspedagogikk. Regjeringen har bevilget midler til NTNU for å videreføre og videreutvikle utdanningstilbud knyttet til erfaringsbaserte mastere i synspedagogikk. NTNU samarbeider med Statped om disse tilbudene.

Statped støtter kommunene med rådgiving, veiledning, kompetansebygging, kartlegginger, kurs og læremidler/læringsressurser på små og særlig spesialiserte fagområder, blant annet innen syn. Statped har dialog med kommuner og fylkeskommuner om hvordan barn og elever med sansetap, blant annet blinde og sterkt synshemmede, skal ivaretas på en systematisk måte, slik at de fanges opp og følges opp raskt og godt gjennom hele barnehage- og opplæringsløpet. I tillegg til Statpeds tjenester på dette området, bygger vi opp kompetansen til kommuner og fylkeskommuner gjennom kompetanseløftet i spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Kompetanseløftet skal bidra til at alle kommuner og fylkeskommuner har tilstrekkelig kompetanse til å gi alle barn og elever et godt tilpasset og inkluderende pedagogisk tilbud i barnehage og skole.

Foreldre til blinde barn tar for seg behovet for tilgjengelige, universelt utformede læremidler. Utdanningsdirektoratet vurderer i forbindelse med *Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole* hvordan man best kan etablere en eller flere felles støttetjenester for ivaretagelse av personvern, informasjonssikkerhet og universell utforming av digitale læremidler og læringsressurser innen barnehage- og skolesektoren. Videre har regjeringen styrket læremiddelarbeidet i Statped, blant annet for at blinde og sterkt svaksynte får bedre tilgang til tilrettelagte læremidler.

Med hilsen

Anita Groth Rolland (e.f.)
avdelingsdirektør

Anne Kristine Larsen
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer